

EMLÉK-ŐR

A NEMZETI ÖRÖKSÉG INTÉZETE IDŐSZAKI KIADVÁNYA

2026/1. SZÁM

A NEMZETI
EMLÉKEZETPEDAGÓGIAI
PROGRAM EREDMÉNYEI

A NEMZETI
EMLÉKEZETPEDAGÓGIAI
PROGRAM MÓDSZERTANA

EMLÉKHELYEK TAPASZTALATAI

Nemzeti Örökség
Intézete

Nemzeti Emlékezetpedagógiai
Program

Tartalóm

Köszöntő	1
(Dr. Semjén Zsolt)	
Iránytű a térkép mellé	2
(Móczár Gábor)	
A Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program módszertani anyagai	6
(Dr. Nánay Mihály)	
Hagyomány és csúcstechnika	10
(Péterffy Balázs)	
Határokon átívelő nemzet - A múltunk (is) összeker	13
(Prof. Dr. Szakály Sándor)	
A Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program kapcsolódási lehetőségei a tanárképzéshez és a tanártovábbképzéshez	16
(Kisfaludy László)	
A Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program és a múzeumpedagógia kapcsolata, a digitális múzeumpedagógia elemeinek beépítési lehetőségei	18
(Dr. Ringert Csaba)	
A Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program a gyakorlatban	22
(Fekete-Dombi Ildikó - Dr. Filus Erika - Földi Viktória - Kertész Péter - Dr. Szabó Viktor)	
A múlt arcai, a jövő tanulságai - Megújulás és pedagógia a Mohácsi Nemzeti Emlékhelyen	28
(Kovács István)	
Amikor a visszajelzések beszélnek - a Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program sikere számokban és élményekben	30
(Szép Lilla - Tamaskó Annamária)	

(Kép forrása: Miniszterelnök-helyettesi Kabinet)

DR. SEMJÉN ZSOLT

miniszterelnök-helyettes

Köszöntő

Tisztelt Olvasó!

Magyarország Kormányának támogatásával két éve indult a Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program, amely történelmünk emlékhelyein erősíti fiataljainkban, hogy mindannyian a Szent István által sziklaalapra épített magyar nemzet tagjai és jövőjének formálói vagyunk.

A Nemzeti Örökség Intézetének programja múltunk kitüntetett helyszíneire viszi el a középiskolás diákokat és tanáraikat azzal a céllal, hogy a tankönyvek lapjain megismert történelmi eseményeket az ott látottak átélhetővé tegyék. Emlékhelyeink kövei tanúskodnak nemzetünk küzdelmeiről, bátorságáról és áldozatvállalásáról.

Felelevenített események személyes közelségbe hozzák a régmúlt meghatározó pillanatait. Itt megérinthei diákjainkat elődeik hazaszeretete, hősiessége.

Az *Emlék-Őr* magazin jelen száma bemutatja a Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program részleteit, eddigi eredményeibe, tapasztalataiba avatja be az olvasót.

M
I
N
D
E
N
J
O
G
F
E
N
N
T
A
R
T
V
A
I
**Nemzeti Örökség
Intézete**

FELELŐS KIADÓ MÓCZÁR GÁBOR, A NEMZETI ÖRÖKSÉG INTÉZETE FŐIGAZGATÓJA • **KIADÓ SZÉKHELYE** 1086 BUDAPEST, FIUMEI ÚT 16-18. • **SZERKESZTŐK** KÓSA-GRIMM ANDRÁS KRISTÓF; SKOLA BALÁZS JÁNOS • **SZÖVEGGONDOZÁS** PÉTERFI ESZTER • **KÖZREMŰKÖDŐK** BEREK SZANDRA; FEKETE-DOMBI ILDIKÓ; DR. FILUS ERIKA; FÖLDI VIKTÓRIA; KERTÉSZ PÉTER; KISFALUDY LÁSZLÓ; KOVÁCS ISTVÁN; MÓCZÁR GÁBOR; DR. NÁNAY MIHÁLY; DR. RINGERT CSABA; DR. SEMJÉN ZSOLT; DR. SZABÓ VIKTOR; PROF. DR. SZAKÁLY SÁNDOR; SZÉP LILLA; TAMASKÓ ANNAMÁRIA • **TÖRDELÉS ÉS TIPOGRÁFIA** QUANTUM MEDIA KFT. • **NYOMDAI ELŐKÉSZÍTÉS, NYOMÁS ÉS KÖTÉSZET** SOLONG PRESS KFT. • **FELELŐS VEZETŐ** CZAKÓ ZOLTÁN

Iránytű a térkép mellé

A múlt ismerete nem egyenlő az abban való eligazodás képességével. A fiatalok kezében ma ott vannak a történelem térképének elemei: évszámok, események, nevek, összefüggések. Ami gyakran hiányzik, az az iránytű ehhez – az a személyes élmény, amely segít megérteni, mit jelent mindez számukra, és hogyan kapcsolódik saját életükhöz. A Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program arra vállalkozik, hogy a nemzeti emlékezetet ne pusztán tananyagká, hanem megélt tapasztalattá formálja. Olyan közös élménnyé, amely nemcsak tudást ad át, hanem irányt mutat egy nemzedék számára a jelen kérdéseinek megválaszolásához.

Móczár Gábor, a Nemzeti Örökség Intézete főigazgatója köszöntőt mond a Nemzeti és Történelmi Emlékhelyek 6. konferenciáján, az NKE Ludovika Főépület Disztermében, 2025. március 28-án (Fotó: Nagy Balázs)

A történelemoktatás sokáig kizárólag egy részletesen megrajzolt térképet adott át a tanulóknak. Pontos évszámok, gondosan megjelölt csaták, vastag betűkkel szedett nevek jelölték a múlt eseményeit. A térkép azonban önmagában keveset ér. Nem mondja meg, merre induljunk el, és nem válaszol arra a legfontosabb kérdésre sem: mit jelent mindez nekem? A Nemzeti

Emlékezetpedagógiai Program pont e kérdés megválaszolásához ad segítséget, a térkép mellé iránytűt biztosít a diákok számára.

A fiatalok számára ma a nemzeti múlt gyakran távoli kontinens. Nem ellenséges, csak idegen. Nem kötődnek hozzá személyes emlékeik, családi történeteik, nincsenek kapaszkodóik. A nemzeti identitás ebben az életkor-

ban nem adottság, hanem egy keresési folyamat eredménye: kérdések, bizonytalanságok, kísérletek sorozata előzi meg. Éppen ezért kulcskérdés, hogy a történelem miként jelenik meg a fiatal generáció számára. Kötelező tananyagként, lezárt elbeszélésként – vagy olyan élményként, amely megszólítja őket, és helyet kínál számukra ebben a közösségben.

Az emlékezetpedagógia alapgon-
dolata egyszerre egyszerű és radiká-
lis: a múlt nem elbeszélni való anyag,
hanem átélhető tapasztalat. A „Jöjj el,
lásd meg, éld át!” nem egy jól csengő
kommunikációs szlogen, hanem egy
pedagógiai hitvallás. A program abból
a felismerésből született, hogy a nem-
zeti identitás nem tanítható frontálisan,
nem kérhető számon dolgozatban,
viszont mindenki számára felébreszt-
hető, ha a fiatal megtapasztalja: a törté-
nelmi helyszínekhez ő is kapcsolódhat.

Amikor a Nemzeti Emlékezetpedagógiai
Program elindult, a cél nem az volt,
hogy még egy tanulmányi kirándulás
kerüljön az iskolai naptárba. Sokkal
inkább az, hogy az iskolán kívüli tanulás
végre előkészített, tudatos és mindenki
számára hozzáférhető formát kap-
jon. Olyan formát, amely nem kivétel,
hanem lehetőség: nem jutalom, hanem
pedagógiai eszköz. A program szakmai
gazdája, a Nemzeti Örökség Intézete

a Klebelsberg Központ hálózatával
együttműködve olyan országos rend-
szert hozott létre, amelyben az emlék-
helyek, az iskolák és a pedagógusok
közös iránytű szerint haladnak.

A 2024/25-ös, első tanév tapaszta-
latai egyértelmű visszaigazolást adtak.
A tervezett 80 ezer helyett 134 ezer
diák vett részt a programban, több
ezer iskolai csoporttal, az ország szinte
minden térségéből. 47 nemzeti és törté-
nelmi emlékhely vált a tanulás szín-
terévé, ahol a diákok nem passzív befo-
gadók, hanem aktív résztvevők voltak.
Előkészültek, megérkeztek, jelen voltak,
kérdeztek, vitatkoztak, majd az iskolába
visszatérve feldolgozták mindazt, amit
láttak és átéltek.

Ez a folyamat különösen fontos
a fiatalok identitásformálódásának
időszakában. Amikor egy közép-
iskolás először szembesül azzal, hogy
a történelmi döntések mögött hús-vér
emberek álltak – hozzá hasonló fia-

talok, családok, közösségek –, akkor
a múlt hirtelen elveszíti absztraktsá-
gát. A nemzeti identitás ilyenkor nem
elvárásként, hanem felismerésként
jelenik meg: ennek a történetnek én
is a része vagyok.

A Nemzeti Emlékezetpedagógiai
Program egyik legnagyobb ereje éppen
ebben a felismerésben rejlik. Nem kész
válaszokat ad, hanem kérdéseket nyit
meg. Nem kijelöli az utat, hanem irányt
mutat. A háromlépcsős pedagógiai
modell – az iskolai előkészítés, a hely-
színi megtapasztalás és az utófeldol-
gozás – biztosítja, hogy az élmény ne
elszálljon, hanem beépüljön. A pedagó-
gusi és tanulói visszajelzésekben adott
magas pontszám ezt igazolja vissza.

A program hatása ugyanakkor
messze túlmutat az iskolák falain.
Az emlékhelyek – különösen a kisebb
településeken működők – a Nemzeti
Emlékezetpedagógiai Program révén
nem pusztán látogatottabbá, hanem

Emlékezetpedagógiai foglalkozás a pákozdai nemzeti emlékhelyen (Fotó: Katonai Emlékpark Pákozd)

újraértelmezetté válnak. Ezek a helyszínek nem statikus bemutatóterek, hanem életre kelnek – a múltról folytatott párbeszéd itt napi gyakorlattá válik. A diákcsoportok érkezése ritmust ad az emlékhelyek életének: felkészülést, szakmai megújulást, közös módszertani gondolkodást igényel, egyben visszajelzést is ad arról, hogy a hely szelleme megszólítja a fiatalokat.

Az emlékhelyek számára egy-egy osztály látogatása nem csupán statisztikai adat. Találkozás a jövő generációjával, amely új kérdéseket tesz fel, új nézőpontokat hoz be, és visszaigazolja: az ott őrzött történetnek ma is van jelentése és jelentősége. Az emlékezet így nem vitrinek mögé zárt örökség marad, hanem megosztott tapasztalat,

amelyben helyi közösség, pedagógus és diák egyaránt részt vesz. A program ezen a ponton válik valódi közösség-építő erővé.

Mindezek fényében vált egyértelművé, hogy a Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program nem maradhat egyszeri kezdeményezés. A 1218/2025. (VI. 23.) Kormányhatározat a folytatásról, valamint a 2025/2026-os tanévre biztosított 1 milliárd forintos forrás világos üzenetet hordoz: a nemzeti emlékezet ügye hosszú távú felelősség. A második tanév már nemcsak folytatás, hanem tudatos bővítés is a szakképzésben tanuló fiatalokkal. Öt új helyszín csatlakozásával a program keretében összesen 52 nemzeti és történelmi emlékhely, valamint magyar emlékpont válik látogathatóvá.

Ezzel párhuzamosan egy új dimenzió is megjelenik: a Kárpát-medencei pilot programok azt vizsgálják, miként válhat az emlékezetpedagógia közös nyelvvé a határokon túl is, és hogyan kapcsolódhatnak be ebbe a közös gondolkodásba a határon túli magyar történelmi helyszínek és a magyar iskolák diákjai.

A módszertani fejlesztések – a kompaktabb, rugalmasabban használható szakmódszertani anyagok – azt szolgálják, hogy minden iskola a saját közegében találja meg az utat. Mert nincs két egyforma osztály, nincs két egyforma diák és nincs két egyforma élmény. Az iránytű nem helyettünk dönt, csak segít eligazodni.

A Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program végső kérdése nem az, hogy

Emlékezetpedagógiai tárlatvezetés a soproni Tűztoronyban, 2024. október 21-én (Fotó: NÖRI)

Emlékezetpedagógiai látogatás a sárvári Nádasdy várban (Fotó: Nádasdy Múzeum)

mit tudnak a fiatalok a múltról, hanem az, hogy mit kezdenek vele. A térkép eddig is megvolt. Most iránytűt is adtunk hozzá – hogy a következő nemzedék ne csak azt tudja, honnan jött, hanem azt is érezze, hová tartozik.

Móczár Gábor

a Nemzeti Örökség Intézete
főigazgatója

A Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program előkészítő fázisát bemutató, 2023-ban megjelent kiadvány

A Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program módszertani anyagai

A Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program (NEP) alapvető előnye, hogy az ebben való részvétel során az emlékezetpedagógia eszköztárával a tantermi keretekenél hatékonyabb eszközökkel lehet a diákok történelmi gondolkodását, nemzeti identitását fejleszteni.

Dr. Nánay Mihály, a Történelemoktatók Szakmai Egyesületének elnöke a Nemzeti és Történelmi Emlékhelyek 6. konferenciáján, az NKE Ludovika Főépület Disztermében, 2025. március 28-án (Fotó: Nagy Balázs)

A NEP-hez készített módszertani csomagok a következő elméleti megfontolásokból indultak ki:

- A 2020-as Nemzeti Alaptanterv is meghatározza félévente egy alkalommal a mélységelvű témafeldolgozás lehetőségét, sőt, kötelezettségét. Ennek lényege, hogy egy-egy témát minél teljesebb összefüggéseiben, mélyfúrás-szerűen tárják föl a történelemórákon. Ennek keretei közé kiválóan illeszkedhet egy emlékhelyi látogatás és gyakorlati program.
- Mindaddig, amíg egy-egy téma feldolgozása – akármilyen kiváló szemléltetés és források bemutatása mellett is – a tanteremben zajlik, a szóban forgó korszak szükségyszerűen az elméleti, iskolai tananyag kategóriában marad a diákok számára, kevésbé jelent reális, átélhető problémát. Ellenben, ha a mai, 21. századi valóságban találkozunk a szóban forgó események emlékhelyével, esetleg konkrét emléktárgyaival, azonnal közel kerül a tanulókhoz a korszak. Így válik autentikus tudássá, azaz a diák 21. századi valóságában is megjelenő, sokkal fajsúlyosabb témává.
- Közismert tény, hogy minden információ megjegyzése, gondolkodásunkba történő beépítése akkor a leghatékonyabb, ha érzelmi reakció is kötődik hozzá, esetleg közösségi élmény során találkozunk vele. Egy emlékhelyével, esetleg konkrét emléktárgyaival, azonnal közel kerül a tanulókhoz a korszak. Így válik autentikus tudássá, azaz a diák 21. századi valóságában is megjelenő, sokkal fajsúlyosabb témává.

Emlékezetpedagógiai foglalkozás a kápolnásnéyi Vörösmarty Mihály Emlékházban (Fotó: VTT Nonprofit Kft.)

helyi bejárás ezt a lehetőséget maximálisan kiaknázza, főleg, ha a feladatokat ennek figyelembevételével alakítjuk ki. A konkrét, tanulmányozott emlékhelyi téma ismerete, megértése pedig általában is segíthet egy osztályközösség összekovácsolódásában.

- Az emlékhelyi látogatás kiváló lehetőségeket nyújt a tevékenységre ösztönző tanításra, hiszen a megfelelően kidolgozott program esetén a diákok csoportosan, de önállóan fedezhetik föl az adott helyszín fontos pontjait, alkothatják meg a maguk „képes krónikáját”, illetve végezhetik a drámapedagógiai feladataikat. Ez ismételten jóval hatékonyabb ismeretszerzési és rögzítési lehetőség, mint a passzív befogadó állapot (pl. mint egy egyszerű tárlatvezetés).
- Egy-egy emlékhelyre tett látogatás kiválóan alkalmas a tantárgyi integrációra, illetve a jelenségalapú oktatásra, hiszen például Petőfi Sándor kiskőrösi szülőházában úgy

a történelmi háttér, mint az irodalmi jelentőség együttesen jelenik meg, Petőfi Sándor életének, mint jól szemléltetett folyamatnak a tanulmányozásán keresztül, de számos más emlékhely esetében is el lehet ezt mondani. Tehát a látogatás során a megfigyelt jelenség legkülönbözőbb aspektusai merülhetnek föl, jócskán túllépve a megszokott diszciplináris határokon.

A legfontosabb módszertani alapelven túl nagyon fontos, hogy a programcsomagok egységes szerkezetben készültek/készülnek. Természetesen az egyes emlékhelyek jellege között óriási különbségek lehetnek, amelyekhez adaptálni kell a módszertani csomagokat is, de a struktúra alapelemei mégis országosan egységesek. Ha tehát egy tanár kolléga megismerte a programcsomag elemeit, úgy

Emlékezetpedagógiai feladat megoldása a sátoraljaújhegyi történelmi emlékhelyen (Fotó: Petőfi Irodalmi Múzeum – A Magyar Nyelv Múzeuma)

könnyen tud újabb emlékhelyekre is látogatást szervezni. Ez az egységesség biztosítja továbbá, hogy a fenti elvek minél teljesebben tudjanak érvényesülni a programban résztvevő helyszíneken.

Mindezeket szem előtt tartva az emlékezetpedagógiai programcsomagok három konkrét elemből állnak, ezek a tanórai előkészítés, a helyszíni látogatás és az utófeldolgozás.

Az 1-2 órás tanórai előkészítés fő funkciója, hogy az emlékhely megismeréséhez szükséges tartalmi hátteret, elméleti tudást biztosítsa. Fontos, hogy az előkészítő órák során azt az áttekintő képet is megkapják a diákok, amit ott helyben nem biztos, hogy meg tudnának figyelni. Szintén fontos, hogy az előkészítő tanóra során a tanár kollégák hozzá tudják kapcsolni az egész projektet és a látogatást az alapvető történelemórai tananyagfeldolgozáshoz, az éppen tanult történelmi témákhoz. A szakmódszertani anyag egy alaposan kidolgozott vázlatot, valamint a hozzá tartozó látványos vizuális szemléltetést

tartalmazza. Ezeket már az iskolában fel kell dolgozni ahhoz, hogy a helyszíni projekt érdemben megvalósítható legyen.

Az adott emlékhelyen zajló helyszíni látogatás és az ehhez kidolgozott élménypedagógiai feladatok jelentik a projekt súlypontját, lelkét. A programban részt vevő összes emlékhelyre – a fentebb említett okokból – standardizált, egységes szerkezetű feladatok készültek. A cél, hogy az emlékhelyi látogatás során a tanulói tevékenységen alapuló feldolgozás domináljon, ami persze nem zárja ki, hogy az emlékhely jobb megismerése érdekében egy tárlatvezetésen is részt vegyen a csoport. A helyszíni látogatás során a következő feladatok szerepelnek a programcsomagokban:

- nyomkeresés: térképes felfedező feladatlap, amelynek segítségével a diákok csoportokra osztva, maguk fedezik fel az emlékhely fontos elemeit;

- képes krónika: egy „turisztikai ajánló” kisfilm vagy prospektus készítésére szóló, pontosan kidolgozott feladat – ezt is csoportosan készítik el, majd a program végén be is mutatják egymásnak;
- tudáspróba: a helyszínen megoldható kvíz, amely segít rögzíteni a legfontosabb elsajátított ismereteket;
- drámapedagógiai feladat: ez lehet élőkép egy, az adott helyszínen lezajlott történelmi jelenet újraélesztésével vagy éppen valamely vita, amely a helyszínen zajlott. Ez a feladat különösen is alkalmas az érzelmi bevonásra, hiszen képes a személyeken túl a dramatizálás eszközeivel is felidézni a korabeli eseményeket, amely által még könnyebb a diákoknak kapcsolódni a történethez;
- ötödik feladatként sok esetben szerepel egy memkésztési javaslat – a modern vizuális nyelv szintén alkalmas a diákok bevonására, megszólítására.

Emlékezetpedagógiai foglalkozás az Országház Látogatóközpontban (Fotó: Országgyűlés Hivatala)

Emlékezetpedagógiai feladat megoldása a szécsényi Forgách-kastélyban
(Fotó: MNM Forgách-Lipthay Kastélymúzeum)

Az első három feladat tekinthető az „alapsomagnak”, amelyek elvégzése mintegy 2-3 óra alatt lehetséges minden csoport számára, míg a negyedik és ötödik feladatot motiváltabb, előzetesen alaposabban felkészített osztályoknak javasoljuk.

A helyszíni látogatás és az egész projekt tapasztalatait 1-2 órás tanórai összegzés, utófeldolgozás zárja. Itt a helyszínen készült anyagok (kisfilmek, prospektusok) bemutatása, megosztása zajlik. A diákok rendszerint nagy érdeklődéssel figyelik, hogy a társaik ugyanabból az „alapanyagból” mit tudtak kihozni. Illetve, ha tényleg lelkesen, kreatívan oldották meg a feladatot, kifejezetten szórakoztató anyagok

szoktak készülni. A programcsomag zárásaként a diákok az érettségi típusú feladatokat oldják meg, amelyekkel a tanár kolléga ellenőrizheti, hogy a közösségi és lelki élmény öröme túl a szakmai tartalmat is kellőképpen elsajátították-e a diákok, valamint segít abban, hogy a megismert tartalom elhelyezhető legyen a történelem-tanulás tanórai folyamatában.

A program akkor működik igazán jól, ha a tanár kollégák előzetesen fel tudnak készülni a csoportjaikkal, valamint ki tudják választani, hogy melyik – éppen az iskolában tanultakhoz legjobban illeszkedő – emlékhelyre tudnak ellátogatni. A látogatást megelőzően elengedhetetlen az adott emlékhely-

lyel való egyeztetés, amelynek során elő lehet készíteni, hogy az emlékhely ideális mértékben vegyen részt a projektben: szükség esetén biztosítva saját tárlatvezetését és múzeumpedagógiai programját, de egyúttal kellő lehetőséget teremtve a NEP programcsomagban szereplő feladatok elvégzésére is.

Bízunk benne, hogy a szükséges tapasztalatok megszerzése és kellő felkészülés után az országos program egyre hatékonyabban fog működni, és a NEP a magyar köznevelés meghatározó elemévé válhat.

Dr. Nánay Mihály
a Történelemoktatók Szakmai
Egyesületének elnöke

Hagyomány és csúcstechnika

A technológiai forradalmak, a digitalizáció mindent elsöprő lendülete ellenére az oktatásban a célok nem változtak meg. Egyszerre kell a feltételezett jövőbeli igényekre felkészíteni a tanulókat, és közben a múlt értékeit megőrizve, nemzetük és szűkebb közösségük, családjuk hasznos és felelősségteljes tagjaivá nevelni őket.

„*Navigare necesse est, vivere non est necesse*” – hajózni szükséges, élni nem szükséges – mondta egykoron Pompeius a hajósainak (ha hihetünk Plutarkhosz görög történetírónak), arra bátorítva őket, hogy szálljanak szembe a veszélyekkel, hiszen a gabonát mindenképp el kell juttatni a tengeren át Rómába. Jogos a kérdés, hogy ennek mi köze van jelen kis írás címéhez. Ha párhuzamot szeretnénk vonni, akkor

azt mondhatnánk, hogy a nemzeti identitás megerősítése, múltunk, hőseink ismerete, a hagyományos értékek átadása továbbra is szükséges és fontos az iskolákban, azonban a pedagógiai újításoktól nem kell félni a nevelő-oktató munka során.

Az oktatásügy az egyik olyan terület, amelyhez egy kicsit „mindenki ért”. Mindannyiunknak van valamilyen tapasztalata róla, ha nem a jelenben,

akkor egykori diákként vagy szülőként a múltból. A köznevelési rendszert, de tágabb kitekintésben a teljes oktatási rendszert is, mint a három nagy ellátórendszer egyikét, egyszerre kell, hogy jellemezze az állandóság és a trendkövetés, az innováció. Biztonságot kell adnia, nem szabad kitenni nagy megpróbáltatásnak, ugyanakkor működésével reflektálnia kell a változásokra ahhoz, hogy a funkcióját elláthassa.

Péterffy Balázs, a Klebelsberg Központ szakmai elnökhelyettese a Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program sajtótájékoztatóján (Fotó: Brunner Gellért)

Ez utóbbi nehéz feladat, hiszen azt kellene megmondani bő másfél évtizeddel előre, hogy – amikor kilép a munka világába – a most általános iskola első osztályában tanuló gyermeknek milyen készségekre, képességekre, attitűdökre lesz szüksége a munkaerőpiaci boldoguláshoz és úgy általában a mindennapi élethez. Nos, ez manapság és a közeljövő világában, elnézve az egyre gyorsuló fejlődést, nem tűnik egyszerűnek, mégis meg kell próbálnunk.

Az a pedagógiai szemléletmód, amely csak a szikár ismeretanyag oktatására fókuszált, rég a múlté. A készségek, képességek fejlesztése mellett az attitűd kialakítására is hangsúlyt kell helyezni, hiszen a kompetenciafejlesztés erősen összefügg a neveléssel. Ez a terület sokkal nagyobb hangsúlyt kapott 2010 után a szakpolitikában is, felismerve azt a tényt, hogy a személyiség fejlesztésének legalább olyan fontos

szerepet kell kapnia a pedagógiai munkában, mint az ismeretek megszerzésének és az ezekhez szükséges készségek elsajátításának, erősítésének. A nevelés mikéntjéről alkotott kép is változott és változóban is van, hiszen a már említett technológiai fejlődés az életmódunkra, szokásainkra is rányomta a bélyegét, különösen igaz ez a diákokra, akik sokkal gyorsabban alkalmazkodnak ehhez. Fontos, hogy tisztában legyünk azzal is, hogy egyre több az olyan gyermek, tanuló, aki különleges bánásmódot igényel, azaz nagyobb odafigyelésre van szüksége. Az ő ellátásuk, elsősorban az integráltan nevelhető-oktatható SNI-s diákok esetében, komplexebbé teszi a pedagógiai munkát, és erőteljes kooperációt igényel a gyógypedagógusok és a többségi pedagógusok között.

Közhely, de igaz, hogy sok lehetőséget hordoz a technológiai fejlődés, ugyanakkor buktatói is vannak, ame-

lyek csökkentése, kiküszöbölése komoly kihívást jelent egyelőre mind a szülők, mind pedig az oktatási szakemberek számára. A digitális eszközhasználat, az online tér nyújtotta lehetőségek alkalmazása mára a pedagógusok többségénél beépült a napi gyakorlatba – ebből a szempontból gyors változást hozott a COVID következtében elrendelt tantermen kívüli digitális munkarend –, és itt kopogtat az ajtónkon a mesterséges intelligencia alkalmazása is. Rengeteg szakmai és infrastrukturális fejlesztés zajlott a közelmúltban, hogy az iskolák utolérjék a technológiai fejlődést. Csak két példát említek: 579 ezer tanuló és tanári laptopot osztott ki a Klebelsberg Központ 2022 óta, 2023-ban és 2024-ben pedig 180 digitális kollaborációs teret adtunk át tankerületi iskolákban, amelyek a legmodernebb eszközöket (tabletek, interaktív panelek, 3D nyomtatók,

Péterffy Balázs az MCC Feszten tartott emlékezetpedagógiai kerekasztalon (Fotó: Brunner Gellért)

lézervágók stb.) biztosítják a tanulási folyamat támogatásához. Egyre több online felület van, a tankönyvek elérhetők digitálisan, se szeri, se száma azoknak a fejlesztéseknek, amelyek már online támogatják a tanulást egyre több tantárggyal vagy műveltségterülettel kapcsolatosan. Az már nem is kérdés, hogy magát a szigorúan vett ismeretanyagot a fiatalok szinte kizárólag az online térből, és egyre gyakrabban MI alkalmazásokból szerzik be, a tanórákat és a tankönyvből történő tanulást leszámítva. Ezt lehet szeretni vagy nem szeretni, de tény, ehhez kell a pedagógiai munkának is alkalmazkodnia.

A gyors változás a pedagógusszerep részleges átalakulását is magával hozza/hozta. Már jó ideje nem a pedagógus a tudás letéteményese – mint korábban több ezer éven keresztül –, mivel a 21. század IT forradalmi ezt a pozíciót visszaszorították, bár meg nem szüntették. A változás egy másik szerep katalizátorává is vált: minél nagyobb az önállóan elérhető információ-mennyiség, annál nagyobb szükség van az információk rendszerezésére, az adatdömpingben történő tájékozódás megtanítására, a sok információ közül a valós tartalmak kiszűrésére, az online tér veszélyeinek megismertetésére.

Mindezek a pedagógusok számára is folyamatos alkalmazkodást és tanulást tesznek szükségessé.

A piaci igények egyre inkább az adaptivitást helyezik előtérbe, a gyorsan változó világhoz történő alkalmazkodást, a különféle formákban végzett munkára való képességet és a kreativitást. Ugyanakkor hajlamosak vagyunk sokszor csak a gazdaság szemüvegén keresztül nézni az oktatást, ami véleményem szerint hiba. Egyrészt a ma ismert igények 10 év múlva talán már teljesen mások lesznek, másrészt pedig az iskolának nem az az egyetlen feladata, hogy a tanulókat a vállalatok igényeire készítse fel. Még fontosabb a megfelelő attitűd, és azon készségek, képességek kialakítása, megerősítése, amelyek segítik a fiatalokat, hogy majd boldog, egészséges és kiegyensúlyozott, a közösségért tenni akaró és tudó, a családot, a nemzetet értéknek tartó, azért felelősséget vállaló felnőttekké váljanak. Minden pedagógusnak, oktatásban, oktatásért dolgozó szakembernek felelőssége van abban, hogy a jövő nemzedékek számára az alapvető emberi, nemzeti értékeket megőrizzük, és számukra is érdekesen, vállalhatóan át is tudjuk nekik adni úgy, hogy azokat a magukénak érezzék.

Zárásként néhány szó a 2024 őszén elindult Nemzeti Emlékezetpedagógiai Programról, amely a fentieket jól összefoglalja. A program a Nemzeti Alaptantervben is megfogalmazott alapvetésnek, a tapasztalati úton történő, élménypedagógiai módszerekkel fűszerezett tanulásnak a módszertanát használja arra, hogy a múltat ne csak megismertesse, hanem érzelmileg közelebb is hozza a mai kamaszokhoz. A nemzeti és történelmi emlékhelyek bemutatását és élményalapú megismerését zászlójára tűző projekt jó példája annak, hogyan őrizzük meg és adjuk át a múlt értékeit a fiataloknak úgy, hogy ehhez felhasználjuk az általuk alkalmazott platformokat, digitális tevékenységeket. A program a visszajelzések alapján sikeresen ötvözi az ismeretátadás hagyományosnak mondott formáit a már említett tevékenységalapú pedagógiával, a gamifikációval és a fizikai tapasztalatszerzéssel. A lényeg ugyanis az, hogy bár az okoseszközöket, az MI-t és minden más modern lehetőséget használnak és használhatnak is a tanulók, az emlékhelyeken visszarepülhetnek az időben, és azonosulhatnak a magyar múlt kiemelkedő hőseivel, katonáival, tudósaival és művészeivel. Beleélhetik magukat az adott korba vagy korokba, és élményekkel, érzésekkel gazdagodva térhetnek haza az egész napos programról.

Mintaprojektként is tekinthetünk a programra, amely megmutatja, hogy lehetséges a múlt és a jövő szimbiózisa a pedagógiában is, hiszen „*navigare necesse est...*”.

Péterffy Balázs

szakmai elnökhelyettes

Klebsberg Központ,

a NEP Szakmai Tanácsadó

Testületének tagja

Határokon átívelő nemzet – a múltunk (is) összeköt

Vajon lehetséges-e egy nemzetet, amely több mint száz esztendeje nem önként vállalt szétszakítottságban él, egyben tartani, és annak tagjait, mindenféle különbözőségek ellenére, összefogni?

Ahány válasz, annyiféle elképzelés, javaslat, ötlet, kritika fogalmazódhat meg a kérdés nyomán, de talán lehetnének olyan vélekedések is, amelyek mindenki számára elfogadhatók lennének.

A magyarság a több mint 1100 esztendei Kárpát-medencei léte során sok mindent átélt – ezeket a történeéseket az utódok különböző módon ítélték és

ítélik meg. Van, amit jónak gondolunk eleink cselekedetei közül, míg más esetekben kritikával illetjük azokat, többnyire a mai ismereteink és értékrendünk alapján. Hogy mennyire helyes ez, azt nehéz megítélni. Bele kellene képzelnünk magunkat az adott időszakba, az adott viszonyok közé, és az akkor rendelkezésre álló információk alapján mondhatnánk meg, hogy helyes

volt-e, amit elődeink akkor tettek.

S miért mondom ezt? Mert a múltunk megismerése során a változó időkben megszületett „ítéletek” számos esetben ellent is mondhatnak egymásnak – és ellent is mondanak. Mindig voltak – lesznek is? – olyan időszakok, amikor valamit a múltból kiemeltünk, és azt példaadónak gondoltuk.

Vannak azonban olyan történesek, folyamatok, amelyek megítélése bármely korban azonos lehet, és kell is, hogy az legyen. A szentté avatott I. István király művét nehezen lehetne nem közös örömmel idézni. Nem lehet elfeledni I. Mátyás királyunk, azaz Hunyadi Mátyás európai tekintélyét, apja – Hunyadi János – hősi küzdelmét az oszmán-török hódítók ellen, de 1848-49 hősi küzdelmét sem, amely nem többért „zajlott”, mint az önálló Magyar Királyságért. Nem az uralkodót gondolták akkori eleink „lecserélni”, de szeretnék volna elérni, hogy tartsa be a Magyar Királyság törvényeit, és hogy magyarnak lenni ne legyen „másodrangúság”. Vajon a fegyveres harc volt a helyes út? Ha sikerrel jár az akkori küzdelem, biztosan igennel felelnénk. A szabadságharc leverése ellenére mégis elmondhatjuk, hogy az sikerrel járt, 1849 után alig két évtizeddel az uralkodó gyakorlatilag elfogadta, tudomásul vette a magyar nemzet 1848-ban megfogalmazott követeléseit, és a Magyar Királyság a kiegyezést követően soha nem látott

gazdasági, társadalmi, politikai fejlődésen ment keresztül.

A fejlődés azonban megakadt. A később első jelzővel ellátott világháború az addig létező Magyar Királyságot maga alá temette. A háború győztesei ízekre szedték szét a sokak által „Szent István birodalmának” nevezett Magyarországot. A tragikus eredményt hozó háborús vereség nyomán vált a magyar nemzet igazán szétszakítottá. Volt azonban valami a fájdalmas történesek után, ami képes volt egybeforrasztani a nemzetet. Ez pedig nem volt más, mint a revízió. A revízió, amiben – annak mértékétől, megvalósítási formájától függetlenül – szinte minden magyar egyetértett, felekezeti hovatartozására, társadalmi állására, anyagi helyzetére való tekintet nélkül.

Amikor 1938 és 1941 között külföldi hatalmak közreműködésével a revízió részleges sikereket hozott, a magyarság gondolatban, lélekben ismét eggyé vált. Lehet természetesen utólag kifogásolni az adott hatalmak közreműködését, a magyarság számára örömet hozó döntésekért cserébe támasztott felté-

Hunyadi János a várnai csatában
(Kép forrása: mult-kor.hu)

teleket, de nem szabad elvenni eleinktől a felszabadultság, a siker élményét.

Ahogy nem szabad elvenni annak a 13 napnak a magyarság számára meghatározó voltát sem, amely a második világháborút követően egy, ismételten a vesztesek oldalán a háborút befejező, ismét megcsonkított és megszállt ország számára felvillantotta a szabadság, az önállóság és a függetlenség lehetőségét. Az 1956. október 23-a és 1956. november 4-e közötti történesek – amelyeket népfelkelésnek, forradalomnak és szabadságharcnak nevezhetünk – kitörölhetetlenek a magyarság emlékezetéből.

Akkor Európa és a világ országainak lakosai erre a közép-európai kis országra figyeltek és „szurkoltak” neki. „Szurkoltak”, lélekben sokan a magyarokkal voltak, de tevőlegesen nem tettek igazán semmit. A világ sorsát hosszú évekre „elrendező” teheráni, jaltai és potsdami megállapodásokat nem írták felül. Magyarország végül is magára maradt, de szüleink, nagyszüleink megmutatták a világnak: „él még nemzet e hazán”.

Az első bécsi döntést aláíró országok képviselői: František Chvalkovský, Galeazzo Ciano, Joachim von Ribbentrop és Kánya Kálmán (Kép forrása: felvidek.ma)

Prof. Dr. Szakály Sándor előadása a Nemzeti és Történelmi Emlékhelyek 6. konferenciáján, az NKE Ludovika Főépület Dísztermében, 2025. március 28-án (Fotó: Nagy Balázs)

Ha ezen történelmi előzményeket ma is szemünk előtt tartjuk, akkor rájöhettünk arra, hogy közösen, együtt lehet nemzetet építeni, és az építkezés során bizonyára nemcsak nekem, de másnak is igaza lehet. A legfontosabb az, hogy az az igazság győzzön, amely bennünket előre visz, és még hosszú évekre ott tart minket az európai országok és nemzetek sorában, mert eddigi történelmünk, tetteink és vállalásaink okán ott a helyünk.

Hogy ezt elmondhassuk magunkról, a szétszakitottság ellenére is meg kell találnunk a közös célokat, a megfelelő utat, és ehhez a történelmünkéből vett példák – események és személyek –

hozzá is segíthetnek bennünket. A múltat nem eltörölni, hanem megismerni és megérteni kell. Ha ez sikerül – és miért ne sikerülhetne –, akkor elégedettek lehetünk, és elégedettek lehetnek velünk eleink is, Szent Istvántól Antall Józsefíg, mert mindenki, aki a magyarságért, a magyar nemzetért tett és áldozatot hozott, bennünk/velünk kell, hogy éljen!

S mi minden kell ehhez? A magyar nemzet múltját hitelesen bemutató oktatás. Olyan történelem szemlélet, amely megerősíti azt, hogy mi sem vagyunk rosszabbak másoknál. Elvárható-e vajon, hogy a múlt ismerete nélkül legyen nemzeti identitás?

Meglátásom szerint nem. Az ismeretátadás olyan alapvető érdek, amely valamennyiünk jelenét és jövőjét meghatározza. Hiteles múlt, valós jelen és remélt jövő. Ehhez segíthet hozzá bennünket mindazon ismeret, amelynek elsajátítása határainkon innen és túl egyaránt belső késztetés kell hogy legyen. Legyen is így!

Prof. Dr. Szakály Sándor
a NEP Szakmai Tanácsadó
Testületének tagja,
a Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti
Bizottság elnökhelyettese

A Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program kapcsolódási lehetőségei a tanárképzéshez és a tanártovábbképzéshez

Jelen írás születésekor már javában tart a Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program (NEP) 2. teljes tanéve. A 7-11. évfolyamos magyar fiatalok közül már jóval több mint 100 ezren vettek részt a programban, sőt, talán éppen most indulnak újabb csoportok a több mint félszáz emlékhely valamelyikére: a Kosuth térre, az Országházhoz, a pákozdi Katonai Emlékparkhoz vagy éppen az egri várhoz. A program tehát – nyugodtan kijelenthetjük – elnyerte a pedagógusok és a gyerekek tetszését, helyet „követelt” magának az iskolai gyakorlatban. A következő lépés annak végiggondolása, hogyan tudunk a tapasztalatok tükrében még jobban a program céljainak megvalósulására fókuszálni?

Kisfaludy László, a NEP Szakmai Tanácsadó Testületének tagja
a Nemzeti Emlékezetpedagógiai Programról tartott sajtótájékoztatón 2025-ben (Fotó: Brunner Gellért)

Abban talán nincs nagy vita a közneveléssel foglalkozók között, hogy a nemzeti identitás megerősítését, a történelemoktatás eredményessé-

gének növelését és az iskolai közösségépítést egyaránt célzó NEP sikerében kulcsfontosságú a pedagógusok szerepe. Az elégedettségmérés során

kapott magas pontszámok (5 fokozatú skálán átlagosan 4,3-4,4) azt mutatják, hogy a program kiemelkedően jó eredménnyel vizsgázott, de a kapott pontszámok mögött természetesen komoly eltérések is lehetnek az egyes csoportok szintjén. A tapasztalatok azt mutatják, hogy ott lesz igazán hasznos a program, ott fogja leginkább felkelteni a gyerekek érdeklődését a magyar történelem kiemelkedő személyiségei és helyszínei iránt, ahol a tanárok stratégiai látásmóddal beépítik a tanmenetbe, kellő időt szánva a felkészülésre és az utólagos feldolgozásra, ahol gondos csoportalakítással és a szükséges nyomtatványok kiosztásával segítik a diákok egyébként alapvetően önálló feladatmegoldását, sőt, esetleg – előre kialakított, összetett szempontrendszer alapján – értékelik is a tanulók munkáját.

Mindezeket azért fontos kifejezni, hogy lássuk: a program sikere szempontjából döntő fontosságú a pedagógusok megfelelő felkészültsége és elköteleződése. Ezért már a tanárképzés fázisában, a leendő pedagógusok felsőoktatási tanulmányaiban hasznos, ha előkerül a NEP (értelemszerűen elsődlegesen a történelem szakos hallgatóknál). Nem véletlen, hogy a Nemzeti Örökség Intézete is felvette már a kapcsolatot több, a tanárképzésben érintett intézménnyel: a Nemzeti Közzolgálati Egyetemen 2025-ben alapított Nemeskürty István Tanárképző Kar már be is illesztette képzési struktúrájába ezt a programot, de a győri Széchenyi István Egyetem esetében is hamarosan beépülhet a tanárképzésbe a NEP megismerése.

Emlékezetpedagógiai kerekasztal a Nemzeti és Történelmi Emlékhelyek 6. konferenciáján, az NKE Ludovika Főépület Disztermében, 2025. március 28-án (Fotó: Nagy Balázs)

- fejlődik módszertani-pedagógiai tudásuk, megismerik a 2020-as Nemzeti Alaptantervre épülő történelem kerettantervekben újdonságként megjelent, úgynevezett mélységelvű témafeldolgozás és

hessék a program szakmai-módszertani elemeit és beépíthessék azt mindennapi munkájukba, a pedagógus-továbbképzés 2025-ben elindult új rendszerébe is beépül terveink szerint az emlékezetpedagógia. Ebből a célból a Nemzeti Közzolgálati Egyetem a nagy sikerrel indult, a résztvevők által kiemelkedően magas színvonalúnak értékelt, tartalmi megújító továbbképzések körébe is felveszi a NEP felkészítő programot, amely tehát 2026 ősztől elérhetővé válik a történelem-tanárok számára. Remélem, hogy ezek a lépések mind hozzájárulnak majd ahhoz, hogy a Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program hosszú távon és a lehető leghatékonyabban fejtsse ki hatását a köznevelési rendszerben, és az egymást követő generációkat közelebb hozza történelmünkhöz, magyarságunkhoz, mert ezekben is rejlik nemzeti megmaradásunk kulcsa.

Kerekasztal a tanárképzésről a Nemzeti és Történelmi Emlékhelyek 6. konferenciáján, az NKE Ludovika Főépület Disztermében, 2025. március 28-án (Fotó: Nagy Balázs)

Ez a pedagógushallgatók számára későbbi pályájuk legalább 3 területén is hasznos lesz:

- bővülnek diszciplináris, szaktárgyi ismereteik az egyes nemzeti és történelmi emlékhelyeken megvalósuló programok által kiemelten érintett történelmi időszakokhoz kapcsolódóan;

a NEP módszertani sajátosságait: ezek nem pusztán a gyerekek készségeinek fejlesztése szempontjából oly hasznos, önálló és csoportos munkaformák, hanem a közösségépítés átfogóbb pedagógiai megközelítését is segítik;

- végül pedig saját nemzeti identitásuk is erősödik. Annak érdekében, hogy a pedagógusok megismer-

Kisfaludy László

a NEP Szakmai Tanácsadó
Testületének tagja, korábbi köznevelési
helyettes államtitkár

A Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program és a múzeumpedagógia kapcsolata, a digitális múzeumpedagógia elemeinek beépítési lehetőségei

A 21. századi nevelési-oktatási folyamat egyik legnagyobb kihívása, hogy miként kelthető fel a diákok érdeklődése, illetve milyen pedagógiai módszerek alkalmazásával lehet hatékonyan, a tanulói aktivitás növelésével átadni nekik a Nemzeti Alaptantervben és a kerettantervekben rögzített tudástartalmakat.

Érintőképernyős feladat a Tihanyi Bencés Apátsági Múzeum kiállításán (Fotó: Tihanyi Bencés Apátsági Múzeum)

A diákság, csakúgy, mint sok évtizeddel ezelőtt, ma is vágyik az új megismerésre, szeretne minél többet tudni a világról, és ennek érdekében hajlandó is tenni, tanulni. A legnagyobb változás talán abban tapasztalható, hogy az elmúlt évtizedekben a rohamosan fejlődő világ és a robbanásszerű technikai fejlődés eredményeként a digitális

világ, valamint az információtartalom elérési ideje exponenciálisan csökkent a gyerekek egyes életkori fejlődési szakaszaiban is. Arról manapság már nem érdemes vitatkozni, hogy helyes volt-e a digitalizáció ilyen mértékű „beengedése” a nevelési-oktatási folyamatba. Pályázati támogatásokkal, pedagógusoknak szervezett képzé-

sekkel, projektekkel valósult meg az oktatás komplex digitalizációja, amely lehetőségeket adott a diákok kezébe, és felkeltette a minél szélesebb körű eszközhasználat iránti érdeklődésüket. Kutatások igazolták, hogy a mai kor gyermekének digitális kompetenciája sokkal gyorsabban fejlődik, mint akár a 20. század végén tanulóké, azaz a mai

középkorú felnőtteké.

A mai kor gyermeke már tudatosan használja a digitális eszközöket, ha egy QR-kódot lát vagy egy felhívást AR (augmented reality – kiterjesztett valóság) használatára. Szívesen alkot digitálisan képet, videót, slowmotion-t vagy akár effektekkel ellátott képet, videót, mém-et stb.

A Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program (NEP) módszertana a kezdetektől fogva aktívan épít az élményszerű, játékos módszertani elemekre, amelyhez segítséget nyújtanak a digitális eszközök is. A programba bekapcsolódott nemzeti és történelmi emlékhelyek beépítették a mindennapjaikba azokat a módszertani ajánlásokat, amelyek az élményszerű tanulás alapjait képezhetik. Egyes emlékhelyek már korábban is rendelkeztek tapasztalatokkal az élményekre építő, kooperatív tanulást biztosító foglalkozások lebonyolításában, amelyekhez nagy segítséget adott a múzeumpedagógia módszertana, valamint az egyes helyszíneken lévő, különböző szakiránnyal rendelkező pedagógusok tapasztalata. A köznevelésben meglévő tudás mellett kétségtelenül ez az emlékhelyeknél meglévő szakmai tudás is hozzájárulhatott ahhoz, hogy a NEP-ről második tanévében egy rendkívül sikeres, innovatív, hiánypótló és mélységelvű pedagógiai módszertanként beszélhetünk.

A tanulói érdeklődés felkeltése már az iskolai keretek között megkezdődik, mivel az emlékhelyre történő látogatást megelőzően a tanulók egy felkészítő foglalkozáson vesznek részt. Ennek során a diákok megismerkednek a kiválasztott emlékhellyel, annak történetével, az iskolai tananyaghoz való illeszkedésével, valamint információt kapnak az ott megismerhető tudástartalmakról. A programba bevont helyszínek számos

olyan előkészítő anyaggal, digitális tartalommal rendelkeznek, amelyek felhasználásával a felkészítő foglalkozás színesíthető, a tanulói érdeklődés növelhető. Ezek alkalmazása nagymértékben hozzásegíti a pedagógust, illetve az emlékhelyen foglalkozást tartó szakembert a sikeres tudásközvetítéshez.

Az emlékhelyek rendkívül változatos digitális tartalmakkal rendelkeznek.

Főbb módszertani eszközök:

- interaktív, online is elérhető kiállítások, virtuális kiállítások;
- VR/AR élmények (pl. történelmi helyszínek bejárása, 3D tárgy-rekonstrukció);
- múzeumi mobilalkalmazások (kincskeresés, feladatlap, gamifikáció);
- digitális alkotótér (pl. 3D modellezés, digitális storyboard készítése);
- hibrid tananyagok (fizikai + digitális eszközök összekapcsolása);
- kvízek, tesztek, játékok.

Az előkészítő foglalkozást követően az emlékhelyeken a diákok múzeumpedagógiai módszertanon alapuló foglalkozáson vesznek részt.

A múzeumpedagógia olyan, nem formális oktatási-nevelési tevékenység, amely a múzeumok gyűjteményeire, kiállításaira és tárgyi emlékeire építve segíti a tanulást, a kulturális örökség megértését és az élményszerű tudásszerzést.

Célja a kulturális örökség megismeretése és megszerettetése, a kritikai gondolkodás és a vizuális műveltség fejlesztése, a történelmi és kulturális tudat erősítése, élményszerű, maradandó tanulás biztosítása, a múzeum mint tanulási tér használata.

Főbb jellemzői:

- élményalapú tanulás: közvetlen találkozás eredeti tárgyakkal;
- nem formális oktatás: eltér az iskolai tanórai keretektől, tanórai kötöttségektől;
- aktív részvétel: megfigyelés, kérdés, alkotás, játék;
- korosztályra szabott módszerek, differenciálás, adaptivitás: óvodás kortól a felnőtt korig;
- interdiszciplináris szemlélet: történelem, irodalom, művészet, természettudomány, társadalomismeret stb.

Feladatmegoldás mobiltelefonos applikáció segítségével a Magyar Nyelv Múzeumában
(Fotó: Petőfi Irodalmi Múzeum – A Magyar Nyelv Múzeuma)

A múzeumpedagógia fő forrásként használja a műtárgyakat és a gyűjteményeket, az állandó és időszakos kiállításokat, a múzeumi tereket (kiállítótér, raktár, műhely) és a kiegészítő eszközöket (feladatlap, digitális tartalom, játék).

A fenti definícióból, illetve kiegészítő értelmezésből is látható, hogy a NEP, fő célkitűzéseinek megvalósítása érdekében, szoros együttműködésben tud dolgozni a múzeumpedagógiával.

Ahogy a felkészítő foglalkozások esetében, úgy az emlékhelyi látogatások alkalmával is lehetőség nyílik különféle digitális eszközök használatára, pedagógiai módszertanba való beépítésére. A következőkben szeretnénk kiemelni néhány olyan innovatív lehetőséget, amelyek alkalmazása segíthet a tanulói érdeklődés felkeltésében, az élményszerzésben.

1. **Virtuális kiállítás készítése** (felső tagozat / középiskola)
Tanulási cél: digitális narratíva, vizuális kommunikáció, kutatás.
Feladat: a diákok választott

témában (pl. helytörténet, művészeti korszak, híres személyiség) saját virtuális kiállítást hoznak létre képek, videók, szövegek, hanganyagok kombinálásával.

Eszközök: Google Arts & Culture, Artsteps, Genially.

2. **Digitális kincskeresés az emlékhelyen** (általános iskola)

Tanulási cél: megfigyelés, együttműködés, médiatudatosság.
Feladat: a tanulók egy app segítségével QR-kódokat keresnek, amelyek interaktív feladatokra vezetnek (rejtvény, kép-összehasonlítás, "keresd a részletet").

Kiterjeszthető: saját kódok készítése a kiállításhoz kapcsolódó kérdésekkel.

3. **AR történelmi idő sétakönyv** (középiskola)

Tanulási cél: történelmi empátia, forráskritika, digitális prezentáció.
Feladat: a diákok elkészítik egy városi helyszín "időrétegeit"

AR-ben: hogyan nézett ki 50, 100, 200 évvel ezelőtt?

Eszközök: Storyfab, Halo AR, Assemblr.

4. **Digitális "műtárgyvizsgálat"** (kisebbeknek és nagyobbaknak)

Tanulási cél: megfigyelés, részletgazdag elemzés, kreatív gondolkodás.

Feladat: egy nagy felbontású műtárgyfotó alapján a tanulók digitális jegyzetelő eszközökkel megjelölik a részleteket, kérdéseket fogalmaznak meg, majd közös online táblán megbeszélik a felfedezéseket.

Eszközök: Jamboard alternatívák, Miro, Canva Whiteboard.

5. **"Múzeum a zsebben"** – mini podcast (bármely korosztály)

Tanulási cél: szóbeli kommunikáció, kreatív szövegalkotás, médiaértés.

Feladat: a diákok mini hanganyagokat készítenek (1–2 perc), mintha

Digitális fényképalbum a zalaegerszegi Mindszentyneumban (Fotó: Brunner Gellért)

Digitális eszköz bevonása a Magyar Nyelv Múzeuma kiállításán (Fotó: Petőfi Irodalmi Múzeum – A Magyar Nyelv Múzeuma)

ők lennének a tárlatvezetők: bemutatnak egy tárgyat, történetet, alkotót.

Eszközök: mobiltelefon, Audacity, Vocaroo.

- 6. Online időutazás** – digitális forgatókönyvírás (középiskola)
Tanulási cél: kutatás, történelmi tudatosság, kreatív írás.
Feladat: a diákok egy múzeumi tárgyhoz időutazós történetet

írnak, interaktív döntési pontokkal (pl. “Mi történik, ha a szereplő belép a műtárgy világába?”).

Eszközök: Twine, Genially interaktív sztorik.

A digitális eszközök alkalmazásával az elkészített tartalmak megőrizhetők, hazavihetők, majd később újrafeldolgozásra, ismétlésre biztosítanak lehetőséget az iskolai keretek közötti utófeldolgozó órán.

Az emlékhelyeken megismert és ott gyűjtött tudástartalmak rendszerezhetők, átismételhetők, ezzel segítve az elmélyítést.

Az írásunkban bemutatott múzeum-pedagógiai kapcsolódási rendszert figyelemfelkeltő szándékkal foglaltuk össze. Ahogy minden pedagógiai gyakorlatban, úgy a NEP-ben alkalmazott tevékenységformák is folyamatosan adaptálhatóak a változó köznevelési rendszerben, a korosztályi sajátosságok figyelembevételével, valamint az újabb technológiák megjelenésével, azok beépítésével.

Dr. Ringert Csaba
kulturális igazgató
Nemzeti Örökség Intézete

Dr. Ringert Csaba, a Nemzeti Örökség Intézete kulturális igazgatója előadást tart a Nemzeti Emlékezet-pedagógiai Programról Kárpát-medencei Művészeti Népiskolán (Fotó: Kárpát-medencei Művészeti Népiskola)

A Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program a gyakorlatban

Amikor a történelem nem száraz tankönyvlapokon, hanem személyes élményeken keresztül válik érthetővé és átélhetővé, akkor beszélhetünk valódi tanulásról. A Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program pontosan ezt kínálja: élményszerű találkozást a múltunkkal országszerte, bizonyítottan sikerrel. A programban részt vevő nemzeti és történelmi emlékhelyek tapasztalatai szerint az élményalapú foglalkozások nemcsak a diákokat szólítják meg, hanem a pedagógusok számára is valódi hozzáadott értéket jelentenek. Az alábbi összeállítás az emlékhelyek visszajelzésein keresztül mutatja meg, hogyan válik történelmünk kézzelfoghatóvá.

Emlékezetpedagógiai feladat az egri várban (Fotó: Eger vár)

Eger vár nemzeti emlékhely

Az egri vár – mint az 1552-es ostrom során tanúsított sikeres ellenállás jelképe – 2015 óta nemzeti emlékhely. Épített örökségünket, Gárdonyi Géza Egri csillagok című regényének köszönhetően, az elmúlt 20 esztendő-

ben egyre több iskola keresi fel, Eger frekvenciált osztálykirándulási célpont lett. A Dobó István Vármúzeumban kidolgoztunk számukra egy múzeum-pedagógiai programot, amellyel évről évre fogadjuk a hatodikos diákokat. Joggal tehetjük fel a kérdést, hogy milyen új tapasztalatokat tud nyúj-

tani a Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program a múzeumnak, a pedagógusoknak és a jövő társadalmát megalapozó mai fiataloknak?

A Dobó István Vármúzeum mostanáig már három iskolai féléven keresztül volt a program egyik jeles helyszíne. A NEP segítségével a diákok szervezett kere-

tek között egynapos kirándulást tettek intézményünkbe, hogy a nemzeti emlékhely kultuszához igazodva egy élményalapú múzeumpedagógiai foglalkozáson vegyenek részt, ugyanakkor az összes állandó és időszakos kiállításunkat meg tudták látogatni. 429 foglalkozást valósítottunk már meg, közel 9.800 diák számára. A magas létszám köszönhető annak, hogy a Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program célja összecseng a Dobó István Vármúzeum múzeumpedagógiai programjának céljával, amely szerint a köznevelésben tanuló diákok számára szükséges a nemzeti identitáshoz, a hazához való kötődés erősítése. Tesszük mindezt úgy, hogy interaktív elemek segítségével, informális keretek között, élményt adó tanulási formával egy érdeklődő történelemszemléletet alakítunk ki, kultúránk megismerése céljából. A csoportok a fővárosból és az Eger városát körbeölelő régiókból érkeztek (Észak-Magyarország, Észak-Alföld és Budapest).

A Dobó István Vármúzeum a program segítségével a 7-8. osztályosok és a középiskolás diákok felé tudott nyitni. Az új célcsoport érdeklődési köre alapjaiban eltér a 6. osztályosokétól. A látogatást megelőzően történelemtanárok, osztályfőnökök segítségével a diákok tudatosan készültek az 1552-es egri események, helyszínek megismerésére. Az élményszerű ismeretátadás tekintetében ez nagymértékben segítette múzeumpedagógusaink munkáját. Az előkészítés eredményeként olyan egyéni kérdések, gondolatok kerültek a felszínre, amelyek az érdeklődő történelemszemlélet valódi megalapozását tükrözik vissza.

Múzeumpedagógiai óráink az életkori sajátosságoknak megfelelő módszerekre épültek, nem mutatták be

Emlékezetpedagógiai látogatás a gyulai várban (Fotó: Erkel Ferenc Nonprofit Kft.)

a teljes 1552-es ostromot. A kora újkor időszakát egy-egy kiemelt témával szemléltették a diákoknak: Dobó István, az egri vár kapitánya, Ostromjáték, Betekintés a kora újkori életmódra, Boszorkányper, Gárdonyi titkosírása, Papírméret, Balassi Bálint és a végvári élet, Inicialé készítés, Tinódi Lantos Sebestyén és a történelmi hitelesség. Célunk az érzékenyítés, az elmélyítés és az elgondolkodtatás volt. A program teret biztosított hátrányos helyzetű osztályközösségek látogatásának is.

A program sikerességét a fenntarthatósággal is mérhetjük. Hosszú távú eredménye lehet, hogy az új célcsoport pedagógusai megismerkedhetnek a múzeumpedagógia módszertanával, annak alkalmazási lehetőségeivel az informális oktatásban. Az így szerzett tapasztalatok, ismeretek további, hasonló osztálykirándulás megszervezésére ösztönözhetik őket.

Földi Viktória

közművelődési és múzeum-
pedagógiai osztályvezető
Dobó István Vármúzeum

Gyula, vár és honvédtiszti emlékhely történelmi emlékhely

A gyulai kiállítóhelyek kiemelt hangsúlyt fektetnek az élményalapú tudásátadásra. A Szulejmán kémei című múzeumpedagógiai programunkban izgalmas és szórakoztató formában elevenítjük fel a gyulai vár történetének egy kiemelt időszakát.

A több mint 600 éves erődítmény a 16. század második felében Eger és Szigetvár mellett az ország három legerősebb végvárának egyike volt. Történetének legfontosabb eseménye az 1566-os ostrom volt, amikor Kerecsényi László várkapitány és a mindössze 2000 várvédő, a magyar hadtörténetben egyedülállóan hosszan, 63 napon át tartotta a várat a tizenöt-szörös török túlerővel szemben.

Egyedi adottságainak köszönhetően a gyulai vár hazánk egyik leglátogatottabb történelmi műemléke. Ismertségét azonban sajnos nem a történelmének köszönheti – mivel a hadtörténetileg kiemelkedő, 1566-os ostromról irodalmi alkotás nem szüle-

Emlékezetpedagógiai tárlatvezetés a kiskőrösi Petőfi Szülőházban (Fotó: Petőfi Szülőház és Emlékmúzeum)

tetett, így a dicsőséges múlt kevésbé ismert a magyarság körében.

A Magyar Kormány támogatásával, a Nemzeti Örökség Intézete és a Klebelsberg Központ szervezésében megvalósuló Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program (NEP) ezt a hiányt pótolja: a diákság számára élményt adó, izgalmas, szórakoztató formában teszi lehetővé az egykori erődítmény legjelentősebb eseményének bemutatását s azon keresztül a múlt megismerését.

Nagy öröm számunkra, hogy a diákcsoportok száma a NEP eredményeképpen jelentősen megnőtt, és különösen fontos, hogy az emlékezetpedagógiai programnak köszönhetően a hadtörténeti szempontból kiemelkedő időszak eseményeit részleteiben is megismerhetik a fiatalok.

Fekete-Dombi Ildikó

ügyvezető

Erkel Ferenc Nonprofit Kft.

Kiskőrös, Petőfi Szülőház és Emlékmúzeum történelmi emlékhely

A Petőfi Szülőház és Emlékmúzeum történelmi emlékhely is csatlakozott a Nemzeti Emlékezetpedagógiai Programhoz (NEP) Petőfi, az én költőm címmel. A program hozzájárul ahhoz, hogy minél több diák látogassa meg intézményünket, hiszen hitvallásunk szerint minden magyarnak legalább egyszer el kell jönnie Kiskőrösre, Petőfi Sándor szülőházába.

A résztvevő iskolás csoportok az élménypedagógia módszerére építve kapnak a múzeumi egységeinkben olyan komplex élményt, amely hozzájárul irodalmi és történelmi múltunk megismeréséhez, a büszke magyar öntudat kialakításához, és nagy szerepe van a fiatal generáció értő olvasóvá és múzeumlátogató felnőtté nevelésében.

Az osztályok csoportbontásban három kiállításunkat látogatják meg szakszerű tárlatvezetéssel, egyúttal

múzeumpedagógiai foglalkozáson is részt vesznek. Petőfi Sándor szülőházában, a Költőnek szült anyám című tárlatból megismerik a születés és a keresztelés körülményeit, a család bútorait, illetve a csaknem 250 éves, eredeti házat. Az autentikus környezet segít belehelyezkedni abba a társadalmi közegbe, amelyben Petőfi is élt. A 7 év című kiállítás Petőfi rövid idő alatt született életművét mutatja be hagyományos kiállítási módszerekkel, valamint interaktív vetítéssel, animációkkal, kisfilmekkel. A János Vitéz Látogatóközpont labirintusában hang- és fényhatások kíséretében, tableten megoldott feladatok segítségével a diákok átélhetik a főhős kalandjait. Kiállításaink modern technológiai megoldásai közel állnak a fiatalokhoz: segítenek nekik elképzelni és jobban megérteni a 19. századi irodalmi és történelmi viszonyokat.

Tapasztalataink szerint a Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program nép-

szerű a fiatalok és a pedagógusok körében, hiszen az ország minden részéről érkeznek hozzánk a felkészült csoportok, akik múzeumi környezetben, élményszerűen kapnak információt a magyar reformkorról és Petőfi Sándorról. Bízunk abban, hogy a jövőben is fogadhatunk csoportokat a programon keresztül.

Dr. Filus Erika

múzeumigazgató

Petőfi Szülőház és Emlékmúzeum

Ópusztaszer, Nemzeti Történeti Emlékpark nemzeti emlékhely

A Nemzeti Örökség Intézete és a Klebelsberg Központ koordinálásában megvalósuló Nemzeti Emlékezetpedagógiai Programhoz (NEP) az Ópusztaszeri Nemzeti Történeti Emlékpark 2024 szeptemberében csatlakozott. Azóta a program töretlen népszerűségnek örvend, és egyre több diák érkezik az ország különböző pontjairól, hogy élményszerű módon ismerje meg

a magyar történelem meghatározó korszakait.

Anonymus Gestája szerint Ópusztaszer a magyarok első országgyűlésének helyszíne, így különleges jelentőséggel bír a nemzeti identitás és a történelmi emlékezet szempontjából. Az Ópusztaszeri Nemzeti Történeti Emlékpark olyan élményalapú történelemtanulást kínál egyedülálló helyszínen, ahol a látogatók közvetlenül találkozhatnak a magyar múlt meghatározó időszakainak emlékeivel.

Az emlékpark kiállításai a honfoglalás korától egészen Feszty Árpád életművéig mutatják be nemzetünk múltját, otthont adva a híres Feszty-körképnek is. Az ide látogató fiatalok a történelmi események megismerése során nemcsak tudásra tesznek szert, hanem személyes élmények révén még közelebb is kerülnek közös örökségünkhöz, ami nagyban hozzájárul nemzeti identitásuk erősödéséhez.

A program keretében az emlékpark két foglalkozással várja a diákokat.

Az Árpád népe címet viselő foglalkozás a honfoglalás korát idézi meg. A résztvevők megismerik őseink nomád életmódját, mindennapjaikat, az ott honukul szolgáló jurtát és a használati tárgyakat. A program interaktív módon mutatja be a korszak harcmodorát is – a diákok átélhetik, miért rettegett Európa a magyarok nyilaitól.

A Táltos asszony fűzője című foglalkozás keretében a több kiállítóterén átívelő, nyomozós és felfedezésre épülő program Feszty Árpád és felesége, Jókai Róza világába repíti a fiatalokat. A csoportmunka közben fejlődik a résztvevők kommunikációs készsége, történelemszemlélete, társadalomismereti kompetenciája. A játékos rejtvényfejtés közben az új tudás szinte észrevétlenül rögzül.

Emlékezetpedagógiai csoport az Ópusztaszeri Nemzeti Történeti Emlékparkban
(Fotó: Ópusztaszeri Nemzeti Történeti Emlékpark)

A program résztvevői nem csupán a 45 perces foglalkozásokon vesznek részt. A látogatást minden esetben kiegészíti a Feszty-körkép megtekintése, valamint a park további látnivalóinak felfedezése. A csoportok, érdeklődésüktől függően, így akár egy teljes napot is eltölthetnek az Ópusztaszeri Nemzeti Történeti Emlékparkban.

A program sikerességét és az egyre növekvő érdeklődést jól szemléltetik a számok: a 2024/2025-ös tanév első félévében, a projekt indulásakor közel 700, a második félévben 1130, míg a 2025/2026-os tanév első félévében ismét közel 1130 tanuló vett részt a programban.

A tankerületi központokkal nagyon jó együttműködés alakult ki, több tankerületből már visszatérő csoportok érkeztek. Nemcsak a környező vármegyéből, hanem az ország távolabbi részeiből is egyre több iskola választja Ópusztaszert.

A pozitív visszajelzések is megerősítik a program értékét. Egy pedagóguscsoport így írt: „Hálásan köszönjük az ópusztaszeri programot! Az emlékparkban mindenki kedves, türelmes! A múzeumpedagógiai foglalkozás szuper volt! Egyszóval hála és köszönet!”

A Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program változatlan érdeklődés mellett a 2025/2026-os tanévben is folytatódik az Ópusztaszeri Nemzeti Történeti Emlékparkban. Munkatársaink készséggel nyújtanak felvilágosítást a csatlakozás lehetőségeiről.

2025 májusában az Ópusztaszeri Nemzeti Történeti Emlékpark elnyerte az Év Emlékhelye címet – ez is jelzi az intézmény kiemelkedő szakmai munkáját és országos jelentőségét, ezt az utat szeretnénk folytatni.

Kertész Péter

ügyvezető igazgató

Ópusztaszeri Nemzeti Történeti Emlékpark

A Nemzeti Örökség Intézete vagyonkezelésébe tartozó nemzeti emlékhelyek

A Nemzeti Örökség Intézete (NÖRI) vagyonkezelésébe két nemzeti emlékhely tartozik: a Fiumei úti sírkert és a Rákoskeresztúri Új köztemető Nemzeti Gyászparkja. Az intézet mindkét helyszínnel csatlakozott a 2024/25-ös tanévben elinduló Nemzeti Emlékezetpedagógiai Programhoz (NEP). Az alábbiakban az ehhez kapcsolódó legfőbb tapasztalatokat gyűjtöttük össze.

Rákoskeresztúri Új köztemető Nemzeti Gyászparkja és a Kisfogház Emlékhely nemzeti emlékhely

A Rákoskeresztúri Új köztemető 298-as, 300-as és 301-es parcellája (röviden Gyászpark) Magyarország második világháború utáni történelmének egyik legfontosabb szimbolikus tere. Itt nyugszik az 1945 után berendezkedő kommunista diktatúra áldozatainak jelentős része, köztük az 1956-os forradalmat és szabadságharcot követő megtorlások során kivégzettek többsége is. Ehhez a helyszínhez – tematikáját tekintve – szorosan kapcsolódik a temető közelében lévő Kisfogház Emlékhely is, amely a Szabadságharcosokért Közalapítvány fenntartásába tartozik. Ennek megfelelően a NEP is ezen a két helyszínen valósult meg.

A szervezést tekintve éppen ez a sajátosság jelentette a legnagyobb kihívást, hiszen a Gyászpark a 207 hektáros temető leghátsó részén terül el, amely a bejáratától – és így a közelben lévő Kisfogház Emlékhelytől is – 3 kilométerre található. A tömegközlekedéssel történő megközelítés is időigényesebb, hiszen ez a helyszín a főváros egy

Emlékezetpedagógiai vezetés a Rákoskeresztúri Új köztemető Nemzeti Gyászparkjában (Fotó: NÖRI)

külsőbb területén helyezkedik el. Ennek következtében az ide látogató osztályok (elsősorban a vidékről érkezők) jelentős része bérelt busszal utazott az emlékhelyre. A tömegközlekedéssel érkezők számára a NÖRI kisbusza biztosította a temetőn belül a Gyászparkhoz való gyorsabb be-, illetve kijutást.

Ezt a programot csak nyolcadik osztálytól lehetett igénybe venni (de elsősorban középiskolásoknak javasoljuk), hiszen a helyszín jellegéből és a téma drámaiságából adódóan kellő érettség és háttérismeret szükséges ahhoz, hogy a diákok megértsék ennek az emlékhelynek a jelentőségét, és a megfelelő tiszteletet is megadják a hely szellemiségének. Ez az esetek döntő többségében sikerült, elsősorban akkor, ha a pedagógusok részéről is megtörtént a diákok előzetes felkészítése. A programmal kapcsolatban a tanároktól sok pozitív visszajelzést kaptunk, talán csak a helyszínre való eljutás bonyolultsága okozott időnként problémát.

Fiumei úti sírkert nemzeti emlékhely

A Fiumei úti sírkert csaknem 180 éves múltjával Magyarország legjelentősebb történelmi temetője. Itt áll többek között Batthyány Lajos, Deák Ferenc és Kossuth Lajos mauzóleuma, de nemzünk nagyjainak emlékezete mellett az

1849 óta egymást váltó történelmi korszakok lenyomatát is őrzi. Itt nyugsznak legnagyobb számban a magyar történelem és kultúra nagyjai, a síremlékek jelentős része művészettörténeti érték, híres építészek, szobrászok alkotása.

A Fiumei úti sírkertben tartott emlékezetpedagógiai foglalkozásokban igyekeztünk átfogó képet adni a sírkert, és ezen keresztül a magyar történelem elmúlt kétszáz évről. A visszajelzések alapján a diákok számára az egyik legnagyobb élményt az jelentette, hogy a nagy mauzóleumok (gróf Batthyány Lajos, Deák Ferenc és Kossuth Lajos mauzóleumai) zárt kapui is feltáruultak előttük, és belülről is megtekinthették ezeket a látványos épületeket.

A Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program elindulása óta a Fiumei úti sírkert a három leglátogatottabb emlékhely között található. Ez egyrészt a helyszín különlegességének köszönhető, de valószínűleg a könnyű megközelíthetőség is döntő szempont volt a pedagógusok számára. A tárgyilagosság kedvéért azt is hozzá kell tennünk, hogy az osztályok egy része számára nem a Fiumei úti sírkert, hanem más budapesti emlékhely volt az elsődleges célpont, de mivel ott már nem volt szabad időpont, így végül is hozzánk látogattak el. Tehát a helyszín nagyobb fogadóképisége is hozzájárult a látogatottsági lista dobogós helyéhez.

Ez egyúttal nehézséget is jelentett a számunkra, hiszen az osztályok egy része – akik eredetileg máshová szerettek volna ellátogatni – „keserű szájjal” érkezett a sírkertbe. Ezekben az esetekben a foglalkozást tartó munkatársaktól sokkal több energiát igényelt, hogy feleddessék a tanárokkal és a diákokkal ezt a csalódást, és az osztályok kellemes élményekkel gazdagodva távozhassanak erről a helyszínről. Szerencsére az esetek döntő többségében sikerrel jártunk. Sőt, már több osztálynál előfordult, hogy a NEP-es látogatás után egy-két hónappal más programunkra vagy vezetett sétánkra is visszatértek a sírkertbe.

Ez utóbbi tényezőből általánosabb következtetést is levonhatunk, hiszen a NEP nemcsak arra lehet alkalmas, hogy minél több diákot eljuttasson az emlékhelyekre, hanem az egyes helyszínek megismertetésére, népszerűsítésére is megfelelő eszköz lehet. Ha jó élményben volt részük, akkor nagyobb a valószínűsége, hogy a tanárok rendszeresen visszatérnek az aktuális osztályaikkal ezekre az emlékhelyekre, a diákok pedig felnőve akár önállóan, akár barátokkal vagy családdal szívesebben látogatják meg újra ezeket a helyszíneket – ez is közvetett célunk.

Dr. Szabó Viktor

idegenforgalmi osztályvezető
Nemzeti Örökség Intézete

A múlt arcai, a jövő tanulságai – megújulás és pedagógia a Mohácsi Nemzeti Emlékhelyen

Mohács neve évszázadokon át a nemzeti tragédia és a reményvesztettség szinonimája volt. Azonban a csata 500. évfordulójához közeledve a Sátorhelyen található nemzeti emlékhely nem csupán látványos építészeti megújuláson megy keresztül, hanem egy alapvető szemléletváltás központjává is válik.

II. Lajos magyar király (1506–1526) portréja, Tiziano Vecellio festménye
(Kép forrása: cultura.hu)

Emlékezetpedagógiai Program hogyan olthatja közösen a jövő generációinak tudássonmáját.

A Mohácsi Nemzeti Emlékhely ötven éves történetének egyik legnagyobb kérdése az volt, hogy a Nemzeti Sírkert részét képező helyszínen miként kezelhető együtt (vagy szétválasztva) a kegyelet és a történelem bemutatásának szentelt tér. Ezért az emlékhely megújulásának az egyik építészeti alapvetése a szakrális kegyeleti tér és az oktatást szolgáló bemutatótér vizuális és funkcionális elválasztása. Ez a kettősség lehetővé teszi, hogy a látogató egyszerre legyen

részese egy méltóságteljes megemlékezésnek és egy tudományos alapú ismeretszerzésnek.

A kegyeleti tér új elemei a hősök előtti tisztelgést szolgálják. Az új kápolna és a hozzá tartozó altemplom nem csupán egyházi helyszín, hanem a Hősök falával kiegészülve nevesítik az eddig arctalan áldozatokat. Itt kapott helyet a nyolc nemzet „emléksarka” is, amely annak mementója, hogy 1526-ban Mohácsnál nemcsak magyarok, hanem csehek, lengyelek, németek, horvátok, szerbek, olaszok és osztrákok is vérüket adták a keresztény Európa védelmében.

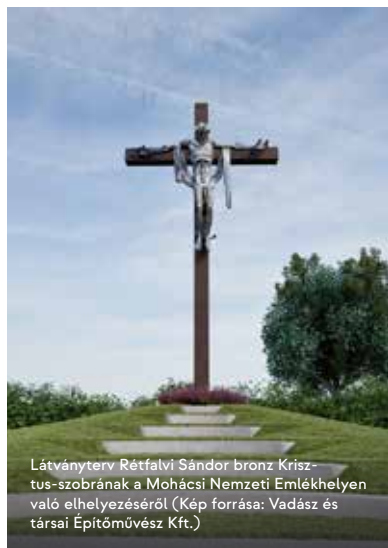
A cél, hogy a „mohácsi vész” passzív traumáját felváltsa a halottaknak kijáró kegyelet, a hősies helytállás és a közép-európai összefogás narratívája, amelyet a Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program (NEP) keretében adhatunk át a jövő generációinak. Érdekes tehát nagyító alá vennünk, hogy a Nemzeti Örökség Intézete (NÖRI) közreműködésével célegyenesbe érő Mohács 500 projekt és a vezetésével immár második tanévébe lépő Nemzeti

A mohácsi csatában részt vevő nemzetek előtt tisztelgő művészeti alkotás látványterve (Kép forrása: Vadász és társai Építőművész Kft.)

Ezzel éles kontrasztban, de mégis szerves egységben áll a modern bemutatótér. A felszín alatti, új látogatóközpont a legkorszerűbb technológiával kalauzolja el a diákokat a csata előzményeihez, míg a megújuló koronaépület, ikonikus sziluettjével továbbra is az emlékhely egyfajta előszobájaként vagy kapujaként funkcionál.

És itt lép színre a NÖRI egyik legfontosabb célkitűzése, az emlékezetpedagógia. A csatatér mint tanterem jelenik meg a diákok számára, talán valahogy úgy, mint ahogy a világhírű *Jumanji* játék elevenedik meg az

Látványterv Rétfalvi Sándor bronz Krisztus-szobrának a Mohácsi Nemzeti Emlékhelyen való elhelyezéséről (Kép forrása: Vadász és társai Építőművész Kft.)

1995-ben bemutatott amerikai fantasy kalandfilm képkockáin. A központi kérdés így hangzik: mit adhat egy helyszín, amit egy tankönyv nem? A válasz az élményszerűségben és a hitelességben rejlik. Az emlékezetpedagógiai módszer lényege ebben az esetben, hogy a legújabb régészeti és antropológiai kutatásokat „becsatornázza” az oktatásba. A diákok itt nem „magolnak”, hanem a tömegsírok feltárása során előkerült, valamint a törté-

nészek által rekonstruált sorsokat ismerhetik meg. A mohácsi események a kegyelet, a hősiesség és a közép-európai sorközség fényében kerülnek új megvilágításba, lebontva azt a sztereotípiát, hogy 1526 csupán egy elkerülhető katasztrófa volt.

Nyilvánvaló módon egy ismeretlen (történelmi) helyszínre látogatva az avatatlan szem kevés dolgot érthet meg elsőre, erre a NEP is gondol, hiszen a pedagógiai folyamat már az iskolai tanteremben elkezdődik.

Itt a fókusz nem a politikai kudarcra, hanem a morális tettekre kell helyezni: Mohács kapcsán azt kell kiemelni, hogy az ország vezetése és a sereg a biztos túlerő ismeretében is vállalta a harcot a hazáért.

A „tett helyszínére” érkezve a diák már nemcsak egy mezőt lát, hanem egy sorsfordító dráma színpadát is. A csatatér és a tömegsírok látványa elkerülhetetlenül felveti a kérdést: hogyan álljunk hozzá az ilyen tragikus emlékekhez? A felismerés lényege, hogy ezek a sírok nem a vereséget, hanem az áldozatvállalást hirdetik.

A látogatás során a diákok olyan sorsokkal találkozhatnak, amelyekkel képesek azonosulni. II. Lajos, a húszéves, fiatal király alakja vagy a névtelen katonák történetei segítenek abban, hogy megszülessen a „szimpatikus vesztes” képe. Ez nem a „lúzerséget” jelenti, hanem azt a morális győzelmet, amelyet akkor aratunk, ha a legnehezebb helyzetben is hűek maradunk önmagunkhoz. A hely szel-

Légifelvétel a Mohácsi Nemzeti Emlékhelyről (Készítette: Dominic Lars)

leme egyéni belső utazást és közös, társakkal megélt reflexiót is kínál.

A tanulmányi kirándulás nem ér véget a hazaúttal. Az iskolába visszatérve fontos a tanulságok levonása is. A mohácsi csata királya és keresztény harcosai nem „balekok” voltak, hanem hősök, akik egy világpolitikai játszma-ban álltak helyt a végsőkig. Mohács így válik a diákok szemében a magyar tragédiából egy nemzetközi jelentőségű, tiszteletet parancsoló történelmi eseménnyé, amely nemcsak a múltunkat magyarázza meg, hanem a jövőbeli felelősségvállalásunkhoz is iránytűként szolgál.

Kovács István

igazgatói szaktanácsadó
Nemzeti Örökség Intézete

Amikor a visszajelzések beszélnek – a Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program sikere számokban és élményekben

Az emlékezetpedagógia a múzeum- és élménypedagógia, valamint a közösségi nevelés módszertani eszköztárát integrálja. Sajátossága, hogy a történelmi ismeretek átadását nem kizárólag kognitív folyamatként értelmezi, hanem az érzelmi bevonódást, a személyes tapasztalatszerzést és a közösségi élményt is a tanulás szerves részévé teszi. A 12–18 éves korosztály esetében ez a megközelítés különösen indokolt, mivel a helyszíni, élményszerű tudásátadás bizonyítottan mélyebb és tartósabb bevésődést eredményez.

Emlékezetpedagógiai vezetés a székhelyi Kazinczy Emlécsarnoknál (Fotó: Petőfi Irodalmi Múzeum – A Magyar Nyelv Múzeuma)

Egy oktatási program sikerét gyakran statisztikákban mérjük, ami jelen esetben: hány résztvevő, hány helyszín, hány megvalósult alkalom. A Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program (NEP)

esetében a számok azonban csak a történet egyik felét mesélik el. Az eredmények mögött ugyanis élmények, személyes tapasztalatok és egyre jelentősebb visszajelzések

állnak – tanulóktól és pedagógusoktól egyaránt.

Az idei, 2025/2026-os tanév első felében **több mint 57 ezer tanuló** vett részt a NEP foglalkozásain országsszerte

52 nemzeti és történelmi emlékhely, valamint magyar emlékpont bevonásával. A részvételi adatok önmagukban is a program stabilitását jelzik, az elégedettségi mérésekben a pedagógusok és a diákok egyaránt kimagaslóan pozitívan értékelték a program szakmai és élménypedagógiai elemeit.

**A 2025/2026-os tanév
I. félévének eredményei**

Bevont tanulók száma (fő)	57 175
Tanulócsoportok száma (db)	3 261
Emlékhelyek száma (db)	52

A pedagógusok körében végzett elégedettségmérés eredményei kifejezetten biztató képet mutatnak. A tanórai előkészítő anyagok használhatósága, a helyszíni feladatok minősége, valamint azok pedagógiai és szaktárgyi illeszkedése egyaránt **4,5 feletti átlagértékelést** kapott az ötfokozatú skálán. Különösen támogató visszajelzések érkeztek az élményalapú ismeretszerzés megvalósulására és a szak módszertani segédanyagok emlékhelyekhez való kapcsolódására vonatkozóan – ezek a területek a tavalyi eredményekhez képest további javulást mutatnak.

A pedagógusok véleménye szerint a program egyik legnagyobb erőssége az, hogy valóban kiegészíti az iskolai munkát, nem pedig plusz terhet jelent. Ahogy egy résztvevő tanár fogalmazott: „Ritka az olyan program, amely ennyire jól illeszkedik a tananyaghoz, miközben valódi élményt ad a diákoknak”.

Többen kiemelték, hogy a foglalkozások módszertana segíti a tanulók bevonódását, és olyan diákokat is megszólít, akiket egy hagyományos tanórai

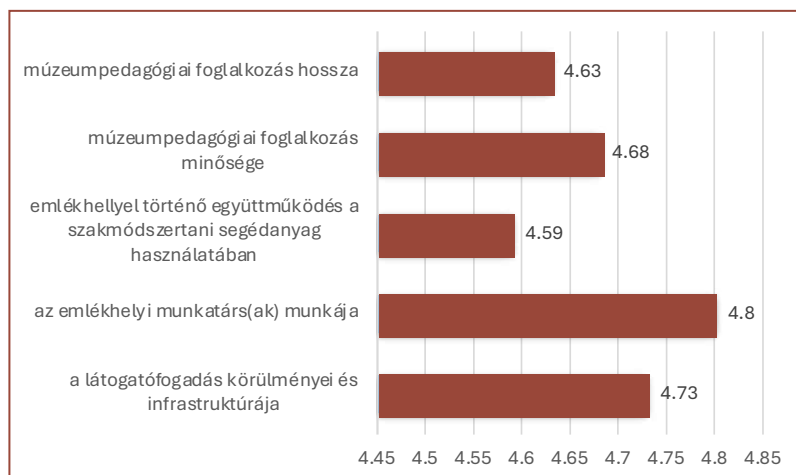
Emlékeztetpedagógiai foglalkozás a kesztelyi Festetics-kastélyban (Fotó: NÖF NKft.)

helyzetben nehezebb aktivizálni:

„Olyan tanulók is aktívak voltak, kérdeztek és részt vettek a feladatokban, akik az iskolai órákon általában háttérben maradnak”.

Az emlékhelyi foglalkozások megítélése szintén kimagaslóan pozitív.

lább ilyen fontosak azok a hangok is, amelyekből közvetlenül a tanulói élmények szűrhetők le. A diákok visszajelzéseiből egyértelműen kirajzolódik, hogy a NEP számukra nem egyszerű tanulmányi kirándulás, hanem emlékeztető tapasztalat.

Az infrastruktúra, a helyszíni munkatársak felkészültsége és a múzeumpedagógiai foglalkozások minősége **4,6–4,8 közötti értékeléseket** kapott. A pedagógusok visszajelzései alapján a szervezés és a lebonyolítás is gördülékenyebbé vált, az időpont-egyeztetés és az utazással kapcsolatos tájékoztatás átláthatóbb, kiszámíthatóbb lett, mint a program indulásának időszakában.

A számok mellett azonban lega-

Többen hangsúlyozták, hogy a helyszíni tanulás segített megérteni a történelmi eseményeket, és előbbé tette a tananyagot: „Sokkal jobban megmaradt minden, mint egy sima tanórán”; Érdekes volt, nem untam, és jó volt, hogy együtt csináltuk az osztállyal”.

A diákok különösen értékelték az interaktív elemeket, a közös feladatokat, és azt, hogy olyan helyszínekre juthattak el, ahová egyébként

Emlékezetpedagógiai gyakorlat a pákozdí nemzeti emlékhelyen (Fotó: Katonai Emlékpark Pákozd)

nem lett volna lehetőségük:

„Olyan helyen voltunk, ahová szerintem magunktól sosem jutottunk volna el”; „Ez volt az egyik legjobb iskolai programunk”.

A pedagógusi visszajelzések is ezt a képet erősítik meg. Többen hangsúlyozták, hogy a program nemcsak ismeretátadásra alkalmas, hanem közösségformáló ereje is jelentős:

„Ez nem egyszerű kirándulás volt, hanem valódi tanulási élmény, amely az osztályközösséget is erősítette”.

Összességében a 2025/2026-os tanév első félévének visszajelzései egyértelműen pozitív képet mutatnak. A folyamatos elégedettségmérések eredményei azt mutatják, hogy a Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program szakmai és pedagógiai megítélése a megvalósítás teljes időszaka alatt következetesen pozitív, és magas értékelési tartományban mozog. A magas részvételi arány,

valamint a tanulók és pedagógusok személyes élményei alapján megállapítható, hogy a program nemcsak működik, hanem évről évre erősödik. A NEP ma már nem pusztán egy oktatási kezdeményezés, hanem olyan közös élménytár, ahol a múlt megismerése valódi tapasztalatná, az emlékezés pedig közösségi élménnyé válik.

A 2025/2026-os tanév tavaszi félévében a program célja továbbra is az, hogy az eddig elért eredményekre építve még magasabb szintre emelje a résztvevők elégedettségét. A pedagógusok és tanulók visszajelzései egyértelmű irányt mutatnak: az élményszerű, bevonódást segítő programok nemcsak hatékonyan egészítik ki az iskolai tanulást, hanem maradandó élményeket is nyújtanak a fiatalok számára. Célunk, hogy a NEP keretében szerzett tapasztalatok hosszú távon is hozzájáruljanak a nemzeti identitás erősödéséhez, a hazafiasság és

az összetartozás érzésének elmélyítéséhez, valamint ahhoz, hogy a fiatalok személyes élmény nyomán tudjanak kapcsolódni történelmünk legfontosabb helyszíneihez és szereplőihöz.

Szép Lilla

a Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program projektvezetője

Tamaskó Annamária

a Nemzeti Örökség Intézete Emlékezetpedagógiai Osztályának vezetője

NEMZETI EMLÉKEZETPEDAGÓGIAI KONFERENCIA 2026

Időpont: 2026. március 4.
Helyszín: MTA Székház díszterme

9:00 – 9:55

Érkezés, regisztráció

10:00 – 10:25

Köszöntőbeszéd:

Dr. Oberfrank Ferenc köztestületi igazgató,

Magyar Tudományos Akadémia

Dr. Maruzsa Zoltán Viktor köznevelési államtitkár,

Belügyeminisztérium

Dr. Pálmai Gergely szakképzésért felelős helyettes államtitkár,

Kulturális és Innovációs Minisztérium

Harrach Péter elnök,

Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottság

Móczár Gábor főigazgató,

Nemzeti Örökség Intézete

10:25 – 10:45

Dr. Herczeg Barna főosztályvezető,

Miniszterelnökség, Kiemelt Ügyek Főosztálya:

Hasznos és praktikus információk az emlékhelyek számára

10:45 – 11:05

Dr. Ringert Csaba kulturális igazgató,

Nemzeti Örökség Intézete:

Másfél tanév mérlege – eredmények a Nemzeti Emlékezetpedagógiai Programban

11:05 – 11:55

Kerekasztal-beszélgetés – Emlékhelyek párbeszédben –

Tapasztalatok és jógyakorlatok az emlékezetpedagógiában

Nyíri Fruzsina múzeumpedagógus,

Debreceni Református Nagytemplom és Kollégium

Kiss Norbert,

Szegedi Dórné Látogatóközpont

Orbók Emőke turisztikai csoportvezető,

Pécsi székesegyház, püspöki palota és a középkori egyetem

Dr. Filus Erika múzeumi igazgató,

Petőfi Szülőház és Emlékmúzeum, Kiskőrös

Csengei Ágota tagintézményvezető,

Zalaegerszeg, Mindszentyneum

Moderátor: Dr. Szabó Viktor

idegenforgalmi osztályvezető, Nemzeti Örökség Intézete

11:55 – 12:00

Kérdések

12:00 – 12:30

Kávészünet

12:30 – 12:40

Hai Melinda kutatásvezető,

Mathias Corvinus Collegium:

Személyiségfejlesztés és identitásformálás a fiatal korban

12:40 – 13:20

Kerekasztal-beszélgetés – Mit visznek haza a diákok? –

pedagógusi tapasztalatok a NEP-ről

Verebely-Kulifay Mónika intézményvezető-helyettes,

Városmajori Gimnázium

Weizskopfné Köveskői Zsuzsanna pedagógus,

Kosztolányi Dezső Gimnázium

Lendvaine Szilágyi Katalin pedagógus,

Kodály Zoltán Ének-zenei Általános Iskola,

Gimnázium és Zenei Alapfokú Művészeti Iskola

Moderátor: Dr. Nánay Mihály elnök,

Történelemoktatók Szakmai Egyesülete

13:20 – 14:05

Kerekasztal-beszélgetés – Érték, nevelés, identitás –

fenntartói szerep és felelősség az emlékezetpedagógiában

Péterffy Balázs szakmai elnökhelyettes,

Klebelsberg Központ

Dr. Kalina Katalin szakmai vezető,

Közép-Budai Tankerületi Központ

Baross Judit tankerületi NEP koordinátor,

Közép-Budai Tankerületi Központ

Dr. Magyar Zita elnök,

Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal

Óvári Márta főosztályvezető,

Kulturális és Innovációs Minisztérium

Dr. Puskás Tibor Balázs főigazgató,

Szent Mihály Intézményfenntartó

Moderátor: Móczár Gábor főigazgató,

Nemzeti Örökség Intézete

14:05 – 14:15

Kérdések

14:15 – 14:25

#Emlékhelyre kattintva - kreatív kisküldő- és memverseny eredményhirdetés

14:25 – 14:30

Zárszó: Móczár Gábor főigazgató,

Nemzeti Örökség Intézete

14:30-tól

Szervezésről

Nemzeti Örökség
Intézete

Nemzeti
Sírkert

Történelmi és Nemzeti
Emlékhelyek

Nemzeti
Gyázipark

Fiumei úti
sírkert

Salgótarjáni utcai
zsidó temető

Határon túli
magyar emlékhelyek

Nemzeti Emlékezetpedagógiai
Program